

JÓZEF KOBYLECKI

Akademia Podlaska w Siedlcach

ROLA OŚWIATY I DORADZTWA ROLNICZEGO W ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

1. Wstęp

Przeobrażenia obszarów wiejskich w kierunku ich wielofunkcyjnego rozwoju powodują, że wieś będzie przejmować nowe funkcje, a rolnictwo stanie się jedną z wielu działalności. Jednakże procesy transformacyjne wsi przebiegają bardzo powoli ze względu na ogromne zapóźnienie wsi pod względem rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej, zarówno w stosunku do miast, jak i obiektywnych potrzeb oraz aspiracji mieszkańców wsi.

Wśród głównych barier rozwoju obszarów wiejskich wymienia się:

- niski poziom wykształcenia ludności,
- niski poziom aktywności społecznej i kulturalnej ludności,
- bezrobocie rejestrowane i utajone,

Bariery te są ze sobą powiązane. Odpowiednie wykształcenie i zdobyte umiejętności sprzyjają postawom kształtującym aktywność zarówno zawodową, społeczną jak i kulturalną. Z kolei wszystkie te czynniki mają wpływ na zatrudnienie i karierę zawodową. Zdaniem J. Wilkina¹ wykształcenie jest powszechnie uważane za główny element „kapitału ludzkiego”, najważniejszego czynnika rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego każdego kraju i regionu.

Działania na rzecz poprawy infrastruktury społecznej i technicznej są jednym z warunków powodzenia programów prowadzonych na rzecz rolnictwa i wsi. Aby tereny wiejskie były atrakcyjnym miejscem życia i pracy konieczne są nie tylko działania służące poprawie stanu dróg, telefonizacji czy tworzeniu korzystniejszych warunków rozwoju przedsiębiorczości na wsi, ale także poprawa infrastruktury społecznej, pozwalającej na porównywalny z ośrodkami miejskimi

¹ Jwilkin J.(1998): Bariery edukacyjne i informatyczne. [w:] M. Kłodziński, J. Wilkin: Rozwój obszarów wiejskich w Polsce. FAPA. Warszawa.

dostęp do edukacji szkolnej i innych form dokształcania i doskonalenia, usług telekomunikacyjnych i komputerowych, służby zdrowia oraz do różnych form aktywności. Łatwiejsze kontakty ze światem zewnętrznym poprzez usługi telekomunikacyjne i komputerowe spowodują rozwój obszarów wiejskich i rozbudowę ich funkcji społecznych.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie poziomu i wpływu oświaty oraz doradztwa rolniczego na aktywność społeczną i zawodową ludności wiejskiej co ma niewątpliwie wpływ na rozwój obszarów wiejskich.

2. Oświata rolnicza jako warunek rozwoju obszarów wiejskich

Nie można przełamać niedorozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego bez podniesienia poziomu wiedzy i umiejętności zawodowych oraz bez ukształtowania odpowiednich postaw i nawyków mieszkańców, a także bez zmiany systemu oświaty. Szkolne i pozaszkolne kształcenie ludności jest podstawą każdego rozwoju, gdyż pozwala na twórcze adaptowanie się do gwałtownie zmieniających się warunków cywilizacyjnym.

Przejęcie do gospodarki rynkowej uwiłocznio ogromne znaczenie wyksztal- cenia, szczególnie ekonomicznego, niezbędnego do efektywnego poruszania się po rynku. Dla nowoczesnego rolnika istotne znaczenie ma znajomość zagadnień prawnych, zarządzania gospodarstwem rolniczym i finansami, marketingu, oraz umiejętność korzystania z doradztwa specjalistycznego. Ważna jest umiejętność obsługi komputera, nowoczesnych urządzeń technicznych i sprzętu rolniczego oraz środków technicznych służących komunikowaniu się ludzi. Jednakże za jedną z najważniejszych barier rozwoju obszarów wiejskich w Polsce uważane jest niski poziom wyksztal- cenia ludności rolniczej i wiejskiej. Tymczasem wy- ksztal- cenie jest powszechnie uważane za główny element „kapitału ludzkiego”, najważniejszego czynnika rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego każdego kraju i regionu².

W rolnictwie pracuje 4,3 mln. osób, tj. 27,5% ogółu pracujących³. Tylko 40,5% pracujących w rolnictwie legitymuje się przygotowaniem rolniczym, z czego przygotowanie szkolne posiada 12,2%, pozostali, tj. 28,3% kwalifikacje rolnicze zdobyło drogą kursową⁴.

Ludność wiejska posiada niższy poziom wyksztal- cenia niż ludność zamiesz- kała w miastach. Procentowy udział osób w wieku 15 lat i więcej mieszkających na wsi i w mieście wg poziomu wyksztal- cenia przedstawia się następująco⁵:

² Tamże.

³ Spójna polityka strukturalna rozwoju obszarów wiejskich. MRiGŻ, Warszawa 1999, s. 22.

⁴ Dane uzyskane w Głównym Urzędzie Statystycznym według stanu na koniec 1999 r.

⁵ O edukacji na wsi. MEN. Warszawa 1999. Biblioteka Reformy, z.10, s. 9.

Poziomy wykształcenia	Miasto	Wieś
Ogółem	100,0	100,0
w tym: - wyższe	9,8	1,9
- średnie	34,1	15,4
- zasadnicze	24,7	28,1
- podstawowe	27,6	43,8
- niepełne podstawowe lub bez wykształcenia	3,8	10,8

Dane zawarte w tabeli wskazują na duży dystans w wykształceniu szczególnie na poziomie wyższym. Odsetek ludności miejskiej mającej wyższe wykształcenie jest pięciokrotnie wyższy niż ludności wiejskiej. Zubożenie wsi zwiększyło znaczenie bariery finansowej w dostępie ludności do wyższego wykształcenia, a także uwidoczniła się niekorzystna struktura aspiracji edukacyjnych społeczności wiejskiej.

Niski poziom wykształcenia ludności wiejskiej, obok niekorzystnego wpływu na tempo modernizacji rolnictwa, zmniejsza możliwości szerszego rozwinięcia poza rolniczej działalności gospodarczej na wsi, która mogłaby stanowić alternatywę dla tej części pracujących w rolnictwie, która tworzy obecnie nadwyżkę siły roboczej.

Tak duże dysproporcje w wykształceniu między miastem i wsią stanowią wyzwanie dla władz kształtujących politykę oświatową na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych między ludnością miast i wsi. Jest to jednak proces długotrwały i wymagający olbrzymiego wysiłku oraz wielkich środków finansowych.

Przyspieszeniu modernizacji wsi i rolnictwa wraz z wyborem tempa rozwoju lokalnego i regionalnego musi towarzyszyć rozwój systemu przepływu informacji i podnoszenie poziomu wiedzy. Nie ulega wątpliwości, że relatywnie wysoki stopień wykształcenia łączy się z dużą akceptacją rzeczy nowych i otwartością umysłu. Stanowi to podstawę do lepszego zrozumienia otaczającej rzeczywistości, poprawia orientację, sprzyja powstawaniu nowych pomysłów, a tym samym ułatwia osiąganie sukcesu życiowego oraz zmniejsza poczucie ryzyka i redukuje lęk przed wszelkimi zmianami⁶. Z badań wynika, że wyższy poziom wykształcenia rolników jest jednym z czynników sprzyjającym innowacyjności. Niska zdolność wchłaniania innowacji przez polskich rolników może okazać się znaczącym czynnikiem hamującym proces dostosowywania rolnictwa do integracji z Unią Europejską. Z tych też względów, z projektami dotyczącymi wielofun-

⁶ Hryniewicz J. (1996): Czynniki rozwoju lokalnego. [w:] Oblicza polskich regionów. Pod red. B. Jałowieckiego. Uniwersytet Warszawski, Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego i Lokalnego, Warszawa.

kcyjnego rozwoju wsi muszą być powiązane programy rozwoju nauki, oświaty i doradztwa rolniczego.

Strategia wielofunkcyjnego rozwoju wsi nakłada na oświatę rolniczą i służby doradcze szczególne obowiązki w rozwoju obszarów wiejskich dotyczące aktywnego uczestnictwa w procesie przejmowania przez wieś ciągle to nowych funkcji sprzyjających urozmaiceniu działalności gospodarczej przyspieszającej przemiany strukturalne.

Działania, zmierzające do przeobrażenia obszarów wiejskich, wymagają równoległe: kształcenia, doksztalcania i przekwalifikowania osób dorosłych, a tym samym stworzenia warunków niezbędnych do ich realizacji. Muszą być umacniane więzi między ośrodkami nauki, służbami doradztwa rolniczego, szkołami rolniczymi i placówkami kształcenia ustawicznego. Pozwoli to na rozszerzenie zasięgu, form i ofert edukacyjnych spójnych z oczekiwaniami społecznymi środowiska wiejskiego.

Proces budowania aktywnych postaw życiowych jest długotrwały i wymaga często zmiany pokoleniowej. Obecnie mimo ograniczonych środków i ofert, z których skorzystać mogą mieszkańcy wsi, obserwuje się często dzięki rozbudzeniu aktywności i wspólnego działania np. w akcjach organizowania budowy wodociągów czy kanalizacji, zmiany w podejściu do życia i zakończone sukcesem próby wzięcia spraw we własne ręce.

Kolejną istotną kwestią jest konieczność spełniania w przyszłości wymogów wynikających z procesu integracji z Unią Europejską, która określa bardzo jednoznacznie obowiązki nakładane na państwa członkowskie, które chcą korzystać ze środków jej budżetu. Państwa członkowskie ustalają kryteria oceny kwalifikacji i przygotowania zawodowego rolników, poprzez zalecenie uzyskania standardowego wyszkolenia rolniczego i minimalnego stażu pracy w rolnictwie, odnoszące się do:

- zawodowych kwalifikacji rolniczych, które musi posiadać młody rolnik w momencie obejmowania gospodarstwa, lub musi zdobyć w ciągu dwóch lat po jego objęciu,
- warunków, które pozwolą określić, że ilość pracy równoważnej co najmniej jednej jednostce pracy ludzkiej (parytetowa opłata za pracę) została osiągnięta w ciągu nie więcej niż dwóch lat od chwili objęcia gospodarstwa.

W rozwoju przedsiębiorczości odgrywają szkoły rolnicze i kształcące winnych kierunkach wprowadzając do programów nauczania dodatkowe treści pozwalające na kształtowanie aktywnych postaw. Szkoła powinna pobudzać wszechstronny rozwój młodzieży i przygotowywać ją do twórczej działalności w różnych dziedzinach życia, uczyć przedsiębiorczości, pozyskiwania informacji rynkowej, nawiązywania kontaktów kooperacyjnych ze sferą egrobiznesu, skutecznego rozwiązywania problemów życiowych i zawodowych, a także podejmowania decyzji i związanego z nimi ryzyka.

Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej wsi i rolnictwa w Polsce wskazuje, że:

- tylko część młodzieży wiejskiej, wchodzącej na rynek pracy znajdzie pracę w gospodarstwach rolnych,
- część młodzieży po ukończeniu szkoły będzie musiała łączyć pracę w gospodarstwie rolnym z poszukiwaniem alternatywnych źródeł dochodu, często poza rolnictwem,
- część młodzieży będzie musiała podjąć pracę w innych zawodach niż rolnictwo.

Na organizatorach oświaty dla wsi ciąży więc obowiązek przygotowania takich ofert edukacyjnych, które pozwolą na zachęcenie do pozostania na wsi również i tej młodzieży, dla której nie wystarczy pracy w gospodarstwach, lecz w otoczeniu i na potrzeby rolnictwa i wsi. Oferty edukacyjne muszą być także dostosowane do potrzeb edukacyjnych osób dorosłych, mieszkających na wsi, a których kwalifikacje zawodowe nie pozwalają na poruszanie się po wiejskim rynku pracy.

Głównym celem edukacji dorosłych jest wzrost poziomu ich wiedzy ogólnej i zawodowej, która przyczyni się do:

- zmniejszenia dystansu w wykształceniu ludności wiejskiej w stosunku do osób zamieszkujących w miastach,
- zwiększenia aktywności społecznej prowadzącej do rozwoju obszarów wiejskich oraz ukierunkowania aktywności zawodowej na pracę przynoszącą wyższe dochody, w szczególności do zmniejszenia na tych terenach bezrobocia ludności rolniczej,
- podejmowania działalności poza rolniczej na terenie gospodarstw rolnych oraz wzrostu liczby miejsc pracy poza rolnictwem,
- rozwoju świadomości ekologicznej i potrzeby kultywowania dziedzictwa kulturowego.

Wiele krajów wprowadza różne zachęty dla podwyższania wykształcenia przez rolników, a także ograniczenia dla rolników nie posiadających określonego poziomu kwalifikacji.

Przed szkołami rolniczymi stoją więc obecnie nowe jakościowo zadania⁷. Pierwsze zadanie wiąże się z naborem do szkół; do szkół rolniczych powinno się przyjmować przede wszystkim młodzież, która chce swój los związać z pracą na obszarach wiejskich bezpośrednio w produkcji rolniczej lub w jej obsłudze, w obrocie towarami i surowcami albo w produkcji pozarolniczej. Drugie zadanie to przygotowanie do pracy w produkcji rolniczej tych, którzy takiego przygoto-

⁷ Wołoszyn J. (2000): Kształcenie rolnicze w aspekcie przemian na wsi i w gospodarce żywnościowej. [w:] *Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej*. Zeszyty Naukowe SGGW, Nr 40. Warszawa.

wania nie posiadają, a prowadzą samodzielnie gospodarstwa rolne lub chcą je przejąć lub nabyć. Trzecie zadanie ma związek z koniecznością nabywania przez uczniów i osoby dorosłe kwalifikacji pozarolniczych, niezbędnych na obszarach wiejskich, a między innymi: rzeźnika, masarza, młynarza, ciastkarza, stolarza, elektryka, mechanika, elektronika, murarza malarza itp. Czwarte zadanie to doskonalenie funkcji socjalizacyjnej szkół rolniczych i otwarcie ich na bliższe i dalsze otoczenie. Piąte zadanie to włączenie do programów nauczania i wychowania, w szerszym zakresie niż dotychczas, treści ekologicznych oraz promowanie koncepcji zrównoważonego i stabilnego rozwoju wsi i rolnictwa.

3. Miejsce doradztwa i oświaty pozaszkolnej w unowocześnianiu rolnictwa i wsi

W realizacji celów polityki w stosunku do obszarów wiejskich istotną rolę odgrywa informacja i doradztwo. Sprawny przepływ informacji i efektywne doradztwo, są niezbędnymi warunkami właściwego funkcjonowania w rolnictwie mechanizmów rynkowych. Informacja i doradztwo obejmują nie tylko tradycyjne zagadnienia technologiczne produkcji rolniczej, ale także dotyczą marketingu, zarządzania, jakości, dostosowywania się do integracji z Unią Europejską, w tym możliwości korzystania z wprowadzanych w okresie przedakcesyjnym instrumentów polityki strukturalnej.

Ze względu na swoje zadania jak i usytuowanie na terenach wiejskich, doradztwo rolnicze należy traktować jako instrument wspomagania, ze strony państwa, rozwoju wsi i rolnictwa, a w związku z tym powinno realizować zadania wynikające z narodowych strategii oraz programów rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Interwencja państwa w tym zakresie wynika z konieczności:

- zapewnienia stabilnych warunków dla realizowanej polityki państwa wobec wsi,
- zapewnienia rządowi możliwości skutecznej realizacji ustaleń wynikających z negocjacji członkowskich z Unią Europejską,
- zapewnienia właściwego przygotowania programów pracy dla instytucji pozarządowych działających na rzecz rozwoju rolnictwa dostosowując je do realizacji Wspólnej Polityki Rolnej (CAP),
- organizowania szkoleń na konkretne zapotrzebowanie wynikające z oczekiwań ludności wiejskiej,
- ścisłej współpracy doradztwa z instytucjami naukowymi, organizacjami poszczególnych branż oraz przedsiębiorstwami, w zakresie zbioru przetwarzania i upowszechniania informacji,
- realizacji adresowanych programów nakierowanych na regulację procesów modernizacyjnych, sprzyjających przemianom strukturalnym wsi i rolnictwa,

- realizacji programu powszechnego i bezpłatnego świadczenia usług doradczych,
- realizacji zadań związanych z przygotowaniem i upowszechnianiem materiałów informacyjnych dotyczących możliwości korzystania ze środków Unii Europejskiej,
- realizacji zapisów UE (m. in. Rozporządzenie Rady nr 950/97 z dnia 20 maja 1997 r. w sprawie zwiększania efektywności struktur rolnych - Dz. Urz. WE Nr L 142/1).

Doradztwo rolnicze jest dziedziną, w ramach której realizuje się niezwykle ważną, bezpośrednią pomoc państwa najbardziej potrzebującym mieszkańcom obszarów wiejskich, rolnikom, małym i średnim przedsiębiorcom i samorządowcom poprzez:

- doszkalanie - podnoszenie kwalifikacji zawodowych,
- pomoc w organizowaniu rolników w branżowe grupy producenckie, marketingowe, związki, stowarzyszenia i różne organizacje rolnicze,
- wdrażanie nowoczesnych technologii w produkcji roślinnej i zwierzęcej,
- wdrażanie metod rolnictwa ekologicznego na obszarach cennych przyrodniczo,
- procesy innowacyjne najnowszych rozwiązań z zakresu marketingu, ekonomii,
- zarządzania, itd.,
- kreowanie alternatywnych źródeł dochodu zarówno w produkcji, jak i usługach, dla tych, którzy nie utrzymują się z produkcji rolniczej.

Doradztwo, bez względu na to, gdzie i w jakich warunkach działa, przechodzi stałą ewolucję, zmienia się w zależności od panującej koniunktury rynkowej i potrzeb tych, którym jest niezbędne. Doradztwo w Polsce, mając świadomość takich procesów powinno wykorzystywać wnioski wynikające z funkcjonowania efektywnego doradztwa krajów Unii, a także krajów OECD. Do zadań doradztwa w tych krajach w pierwszych etapach rozwoju i transformacji sfery gospodarki żywnościowej, było zidentyfikowanie tych obszarów, które doradztwo musiało zagospodarować w ramach swoich usług, a więc pomóc w rozwoju gospodarstw, ich konsolidacji oraz utrzymania dochodowości i ciągłości gospodarowania, czyli wykreowania rolnictwa jako biznesu, a rolnika jako menedżera, profesjonalnie zarządzającego swoim przedsiębiorstwem. Jest to warunek rozwoju samego rolnictwa, specjalizacji branżowej i powiązań producenta z przetwórcą.

Drugim niezwykle ważnym obszarem działalności doradztwa, na etapie modernizacji i restrukturyzacji rolnictwa w krajach, które przeszły już wstępną jego fazę, jest równoległa z doradztwem ekonomiczno-technologicznym, działalność doradcza na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Następną fazą w tych państwach był rozwój doradztwa socjoekonomicznego.

Te same etapy przechodzi i nasze polskie doradztwo, dlatego też powinno ono reorientować się na zagospodarowywanie tych obszarów, które pozwolą na dokonanie najbardziej efektywnych przemian na wsi, w rolnictwie i jego otoczeniu w znacznie skróconym czasie, biorąc pod uwagę najlepsze rozwiązania światowe z pominięciem fazy światowych eksperymentów nieefektywnych.

Niezwykle potrzebne jest utworzenie na obszarach wiejskich sieci specjalistycznych jednostek doradczych pomagających słabiej przygotowanej ludności rolniczej do podjęcia pracy poza rolnictwem. Realizacja tych założeń wymaga jak najszybszego upowszechnienia doświadczeń uzyskanych w wyniku realizacji programów rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w ramach lokalnych grup działania. Zaangażowane w realizację muszą być resorty gospodarcze, władze terenowe administracyjne i samorządy, a także liczne fundacje i organizacje przedsiębiorców.

Cele kształcenia ustawicznego i doradztwa są pochodną wzrostu poziomu życia, konkurencji na rynku pracy, chęci podnoszenia stopnia i poziomu wykształcenia ze szczególnym uwzględnieniem wysokiego standardu kwalifikacji zawodowych.

Edukacja i doradztwo rolnicze, podobnie jak ma to miejsce w krajach Unii Europejskiej, spełniać powinny funkcje adaptacyjne, wyrównawcze, i reedukacyjne. Osoby podejmujące nowe zadania na każdym stanowisku pracy muszą być do tych funkcji odpowiednio przygotowane w procesie adaptacyjnym. Wiele osób staje wobec konieczności uzupełniania wiedzy i umiejętności w nowych warunkach, jakie pojawiają się w pracy zawodowej, a wymieniane wcześniej formy spełniają w tym aspekcie, funkcję wyrównawczą. Osoby, które po przerwie w zatrudnieniu podejmują pracę w wyuczonym zawodzie, stają przed koniecznością aktualizacji swojej wiedzy i umiejętności (funkcja reedukacyjna). Funkcje te znajdują zastosowanie również wobec bezrobotnych, którzy poprzez właściwie zorganizowany system edukacji i doradztwa mają szansę zwiększyć swoje możliwości na rynku pracy.

Niski poziom wykształcenia ludności wiejskiej, zwłaszcza rolników, sprawia że bezpłatne doradztwo powinno stanowić skutecznie oddziaływującą formą interwencji państwa, sprzyjającą procesom transformacji poprzez:

- powszechność usług (równy dostęp wszystkich rolników do usług doradczych),
- niekomercyjny charakter usług doradczych,
- wysoko wykwalifikowaną kadrą doradczą (wyhamowanie zjawiska negatywnej selekcji wśród pracowników służb doradczych),
- uspołecznienie doradztwa.

System państwowego doradztwa musi trwale współpracować z organizacjami samorządowymi, w tym Izdami Rolniczymi, a także zrzeszeniami branżowymi-

mi, gdyż od warunków tej współpracy zależeć będzie zrozumienie przez producentów rolnych i innych mieszkańców wsi zasadności, a w konsekwencji skuteczność realizowanej polityki państwa wobec obszarów wiejskich i rolnictwa. Staje się zatem niezbędnym:

- stworzenie szerokiej oferty modułowych programów dla różnych pozaszkolnych form kształcenia, doksztalcania i doskonalenia zawodowego umożliwiających zdobywanie formalnych kwalifikacji zawodowych pracującym w sektorze gospodarki żywnościowej.
- wykorzystanie potencjału kadrowego i bazy placówek oświatowych i szkół oraz ośrodków doradztwa rolniczego w uzupełnianiu i podwyższaniu kwalifikacji zawodowych mieszkańców obszarów wiejskich.
- wspieranie rozwoju doradztwa zarówno państwowego, jak i innych jego form w zależności od statusu prawnego podmiotów prowadzących tę działalność.
- wspieranie rozwoju centrów kształcenia ustawicznego i centrów kształcenia praktycznego, funkcjonujących przy zespołach szkół rolniczych, które uwzględniać będą potrzeby regionów.
- przygotowywanie podstaw prawnych systemu motywacji do podnoszenia kwalifikacji zawodowych kadr związanych z rolnictwem i otoczeniem rolnictwa, w tym kadry dla doradztwa rolniczego i oświaty rolniczej.
- podjęcie stosownych działań w celu wzmocnienia roli doradztwa rolniczego jako instrumentu polityki realizowanej przez rząd wobec wsi i rolnictwa zgodnie ze standardami Unii Europejskiej.
- rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.

4. Podsumowanie i wnioski

W działaniach na rzecz rozwoju edukacji dorosłych w rolnictwie i na obszarach wiejskich powinny zostać w większym niż dotychczas stopniu zaangażowane lokalne władze samorządowe, doradztwo rolnicze, izby rolnicze, związki zawodowe i branżowe, pracodawcy, fundacje, stowarzyszenia, jednostki badawczo-rozwojowe tak, aby system edukacji ustawicznej, elastycznie i adekwatnie reagujący na potrzeby odbiorców, funkcjonował zarówno na płaszczyźnie wiedzy ogólnej oraz kultury, jaki i kompetencji profesjonalnych związanych z wykonywanym zawodem, a także kształcenia permanentnego - „kształcenia przez całe życie”.

JÓZEF KOBYŁECKI

**ROLA OŚWIATY I DORADZTWA ROLNICZEGO W ROZWOJU
OBSZARÓW WIEJSKICH**

STRESZCZENIE

Przeobrażenia rolnictwa i wsi wymagają aktywności zawodowej, społecznej i kulturalnej ludności. Czynniki te zależą w dużym stopniu od wykształcenia i kwalifikacji zawodowych. Kwalifikacje rolnicze ludności wiejskiej są jednak bardzo niskie. Tylko 40,5% mieszkańców wsi ma jakiekolwiek kwalifikacje rolnicze, w tym szkolne 12,2%, a 28,3% kwalifikacje rolnicze uzyskało na kursach. Dlatego duże zadanie stoi przed szkołami rolniczymi i doradztwem rolniczym. Praca doradcza nie tylko powinna dotyczyć technologii, ale także marketingu, zarządzania, a także integracji z Unią Europejską. Doradztwo rolnicze powinno być instrumentem we wspomaganiu rozwoju rolnictwa i wsi. Edukacja i doradztwo rolnicze, tak jak ma to miejsce w krajach Unii Europejskiej, spełniać powinno funkcje adaptacyjne, wyrównawcze i reedukacyjne. Funkcje te mają również zastosowanie do bezrobotnych. W działaniach na rzecz edukacji dorosłych powinny współpracować: ośrodki doradztwa rolniczego, samorządy terytorialne, izby rolnicze, związki zawodowe, instytuty naukowe, a także pracodawcy.

JÓZEF KOBYŁECKI

**THE ROLE OF EDUCATION AND AGRICULTURAL ADVISORY SERVICE IN THE
DEVELOPMENT OF RURAL AREAS**

SUMMARY

Transformation of agriculture and rural areas demand professional, social and cultural activity of population. These factors, to large extent, depend on educational level and professional qualifications. However, agricultural qualifications of rural population are very low. Only 40,5% of rural areas inhabitants have any agricultural qualifications, including: 12,2% developed them at school and 28,3% on different courses. Therefore, it creates a big challenge for agricultural schools and rural extension. Rural extension should not only apply to technology but also to marketing, management and European Union integration. It should support agriculture and rural areas development. Education and rural extension, as in EU countries, should fulfill adjustment, supplementary and re-educational functions. It also includes the unemployed. In activities for adult education should cooperate the following bodies: rural extension centers, territorial self-governments, agricultural chambers, trade unions, scientific institutes and employers.